

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiarium reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

§. 5. De Temperantiæ Virtute.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

nis gloria, per defectum autem Pusillanimitas opponitur
uti & Fiduciam & securitati per excessum nimia prudentia
per defectum verò nimia diffidentia: *Patientia* & Longu-
mitati per excessum *Impatientia*, per defectum *Infermitas*,
tas: & *Perseverantia* denique per excessum *Pertinacia*,
defectum mollities animi seu inconstancia, quã quis fru-
mutat propositum vel tædio difficultatis, vel diuturni-
tatis.

VII. Q. 7. *Quibus mediis utendum sit ad Fortitudinis virtutem obtinendam?* Resp. sequentibus præcipue.
Ardenti desiderio: nam, ut bene advertit S. Laurentius
fin. de casto connub. c. 3. magna vincendi pars est vincendi
desiderium, hoc namque vires auget, cor attollit, debilitat
Adversarium, laborem temperat, exhilarat mentem, dirigit
nit ad gratiam, & Deo amabilem reddit. 2. *Fervore*
sione: nam, uti S. Prosper l. 3. de vit. contempl. c. 10. ait
dixit, hæc animi Fortitudo ab illo est nobis, cui cum Ise-
pheta cantamus: *Fortitudo & Laus mea Dominus, & virtus*
est mihi in salutem. 3. *Vita bona*; nec enim aliter vincimus,
inquit S. Chrysostomus ho. 6. in gen. quã si per-
tam optimam supernum nobis auxilium conciliemus. 4.
Correptione Phantasia, quã adversitates ut malum appropin-
duntur; nam, ut bene Epictetus c. 10. Enchir. advertit, ho-
mines non perturbantur rebus, sed iis, quas de rebus habent
opinionibus. Verbi causa: mors malum non est: alioquin
enim & Socrati sic visum esset: sed opinio de morte, quã
malam eam facit. 5. *Amore Dei*: nam fortis est, ut mens
dilectio. Cant. 8. Et, ut pius Asceta l. 2. c. 5. ait, amor Do-
SU nobilis ad magna operanda impellit, & ad desideria
semper perfectiora excitat: onus non sentit, labores non
putat, plus affectat, quã valet. 6. *Exemplis Sanctorum*
consideratis: si enim ille & illi potuerunt, cur nos non po-
simus cum eodem Dei adjutorio.

§. V.

De Temperantiæ Virtute.

I. Q. 1. *Quid de Temperantia Virtute præcipue sit*
utendum sit? Resp. sequentia præcipue. 1. *Quid sit*. 2. *Quod sit*
implex sit. 3. *Quæ vitia eidem opponantur*. 4. *Quod sit*
jectum.

estum illius. 5. Quibus mediis obtineri queat, de quibus
breuiter agendum est.

II. Q. 2. *Quid sit temperantia?* Resp. esse virtutem
moralem moderatricem earum Passionum, quæ circa dele-
ctationes corporis in usu cibi, & potus, & venereorum ver-
tatur. Unde objectum illius materiale sunt dictæ delecta-
tiones; formale verò honestas, quæ in moderatione passio-
nis circa easdem delectationes relucet.

III. Q. 3. *Quotuplex sit Temperantia?* Resp. 1. Par-
tem illius subjectivas seu species, tres potissimum numerari,
scilicet *abstinentiam*, quæ delectationes circa cibum: *Sobrietatem*,
quæ delectationes circa potum: & *Castitatem*,
quæ delectationes circa Venerea moderatur. Resp. 2. Pro
partibus integralibus ipsi *Verecundiam* (quæ hoc loco sumi-
tur pro virtute inclinante ad horrorem & timorem illius tur-
pitudinis, quæ honestati Temperantiæ adversatur) & *Hone-
statem*, quæ est virtus inclinans ad amorem illius decori,
quod in operibus Temperantiæ elucet. Resp. 3. Pro par-
tibus potentialibus eidem Fortitudini assignari *Continentiam*,
quæ est virtus inclinans ad firmum propositum voluntatis
inclinandi se in bono rationis contra impetus malorum pas-
sionum, maximè concupiscentiarum Venerarum, ne ab iis
voluntatem abripi se sinat) *Clementiam* (sub
quæ etiam Mansuetudo venit) quæ est virtus ad modum ra-
tionis congruum in punitione adhibendum inclinans, &
Modestiam, per quam moderatio in affectibus minorem dif-
ferentiam habentibus intelligitur, & in varias species sub-
dividitur; vel enim reprimat appetitum excellentiæ, & tunc
famularis vocatur; vel appetitum sciendi, & tunc *Studiosi-
tatis* appellatur; vel componit motus externos in corpore, &
tunc si in seris id facit, *modestia morum*, si in ludicris, Eu-
topia nominatur; vel denique componit externum appa-
rum in vestibus, suppellectili &c. & tunc *Modestia cultus*,
quæ, ut alii vocant, *Simplicitas* resultat, ad quam *Paupertas*
pertinet, sicut & ad Modestiam morum *Tacurnitas* reduci
potest.

IV. Q. 4. *Quæ vitia Temperantiæ sint opposita?* Resp.
In genere quidem Intemperantiam eidem opponi; in specie
vero Continentiæ Innocentiam, Abstinentiæ Gulam, Sobri-
tatis

etati Ebrietatem, Modestiam Immodestiam, & sic de reliquis partibus Potentialibus loquendo, opponi.

V. Q. 5. *Quod sit subiectum Temperantiae?* Responsum est Proximum esse ipsam voluntatem; remotum verò omnino hominem rationis capacem, saltem respectu plerarum virtutum ad Temperantiam Spectantium, nam Clementia in Solis Superioribus potestatem puniendi habentibus reperitur.

VI. Q. 6. *Quibus mediis hac virtus obtineri possit?* Resp. sequentibus præcipue. 1. *Dissidentia* in propriis rebus, & refugio ad Deum per orationem; sic enim Salomon Sap. c. 8. indicavit, dum dixit: *Et ut scivi, quoniam non possem esse continens, nisi Deus det, & hoc ipsum erat scientia, scire, cuius esset hoc donum, adiu Dominum, & deprecatus sum.* 2. *Meliorum delectationum*, scilicet Spirituum, quæ ex Deo hauriuntur, prosecutione; nam, ut S. Augustinus l. 6. de Music. c. 11. dixit: *Mente in spiritualia suspensa, atque ibi fixa & manente, consuetudinis impetus frangitur, & paulatim repressus extinguitur.* 3. *Novissimorum operibus* (& tentationibus) *memorare novissima* (id est, ultimum exitum) *& in æternum non peccabis.* 4. *Generosa auctoritas*: nam hinc maximè locum habet illud pii Asceze l. 1. c. 25. *Tantum proficies (in virtute Temperantiae) quantum tibi vim intuleris.*

VII. Q. 7. *Quis fructus hauriendus sit ex hac virtutibus moralibus materia?* Resp. duplicem præcipue hauriendum esse. Primus est, ut magnificare & amare debet Theologus has virtutes; si enim Artifex amat instrumenta quibus Artem suam expeditius exercere, magnamque operum facere potest: se miles diligenter conservat, & custodit arma, quibus contra hostes corporales se defendere poterit; quanto magis quivis homo virtutes morales, quæ sunt & optima Instrumenta ad artem quæstuosissimam, & honestissimam amandi Deum exercendam, & potentissimam adversus spirituales animæ hostes, magni æstimare; formidare, & studio conservare, & perficere debet. Secundus fructus est, ut, cum tantopere sponsæ hujus mundi studerent pulcherrimos uniones & gemmas comparare, quibus se

... Sponsoque suo se amabiliores efficere queant, tanto
... majori studio anima Christiana & per Caritatem Deo despon-
... tiora pretiosissimas has virtutum moralium gemmas deside-
... verò committat, & consecretur, quanto dignior est Sponsus, cui placere
... olerantur; & quanto præstantiores sunt gemmæ, quas quærere
... a Clementeribus, & verò etiam pro voto potest.

CAPUT IV.

DE VARIIS STATIBVS HO-
MINVM.

... media ad beatitudinem tanquam finem ultimum ob-
... titendum necessaria, S. Thomas ad varios Status Homi-
... nium explicandos progreditur, & quæ cui vis propria sint, sat
... explicat, quæ, licet in scholis hodie ob brevitate tem-
... poris attingantur, quia tamen impressi Authores, & præ-
... sentes S. Thomam de hac materia disputant, non
... sententur ea, quæ ibi disserunt, omnino ignoranda Sacerdo-
... Quare tria breviter hoc capite dicentur. 1. Quid & quo-
... modi sit status in genere. 2. Quid de Clericali statu præci-
... piendum sit. 3. Quid de Religioso statu sciendum sit.

ARTICULUS I.

De Statu in genere.

I. Q. 1. Quid sit status? Resp. eum nihil aliud esse,
... constantem & immobilem conditionem hominis; sic-
... eum effectum dicitur per comparisonem ad actum; &
... secundum ordinem Superioritatis vel inferioritatis,
... consideratur secundum immobilitatem conditionis.
... ea, quæ facile variantur, v. g. divitiæ, paupertas, non
... continentur statum.

II. Q. 2. Quoruplex sit status? Resp. 1. In genere di-
... in Laicum & Ecclesiasticum; iste desumitur ab obligatio-
... quæ homines speciali ratione Deo obligantur; ille ab
... libertate, qui proinde dividitur in Statum Virgi-
... Viduarum, & Conjugum; sicut Ecclesiasticus quoque
... dividitur in Clericalem simpliciter, eumque vel curatum
... non curatum, & Religiosum, de quo plura a. 3. dicentur.

A a

Resp.